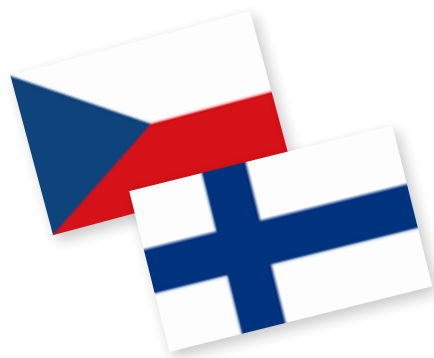

Näköala

TŠEKKIIN

Suomi-Tšekki-seura ry:n julkaisu 1/2019

Suomi-Tšekki-seura ry

Kotisivut: www.suomi-tsekki-seura.fi
Sähköposti: info@suomi-tsekki-seura.fi
Seuran tilinumero:
Nordea 132330-109472
jäsenmaksu vuonna 2019: 25 e
59. vuosikerta

Näköala

TŠEKKIIN

Näköala Tšekkiin on Suomi-Tšekki-seura ry:n virallinen jäsenlehti, joka ilmestyy 1-2 kertaa vuodessa ja postitetaan kaikille seuran jäsenille sekä yhteistyökumppaneille.

Julkaisija:

Suomi-Tšekki-seura ry

Päätoimittaja:

Jari Aula, jariaula@hotmail.com

Lehden toimituskunta:

Jari Aula, Heikki Larmola, Petteri Peuranen

Lehteen kirjoittaneet vastaavat kaikki omista kirjoituksistaan.

Taitto: Liisa Lähteenmäki

Etukansi: České Budějovicen 72 metriä korkea Musta torni 1700-luvulta.

Kuva: Petteri Peuranen.

ISSN: 1459-420X

Painopaikka:

Näkövammaisten liiton kirjapaino 2019

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta s. 3

Nina Faconová

Uutiskatsaus s. 4

Jari Aula ja Petteri Peuranen

Kirjalahjoitus Slaavilaiseen kirjastoon s. 10

Eero Kettunen

František Kupka - moderni värien runoilija s. 12

Eero Kettunen

Tasa-arvoa tšekkiläisittäin s. 16

Nina Faconová

Kun kommunistivalta kaatui s. 18

VTT Heikki Larmola

Mieltä osoittamassa s. 26

Nina Faconová

Menneitä ja tulevia tapahtumia s. 28

Kaunista näkymää Prahan Linnavuorelta Nerudankadulle.

KUVA: PETTERI PEURANEN

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Nina Faconová

Hei! Ahoj!

Koko Suomi juhli upeiden Leijonien voittoa, jääkiekon maailmanmestaruutta ja odottaa kesän tuloa. Tšekin joukkue ei valitettavasti onnistunut pääsemään ihan finaaliin asti. Pojat taistelivat pronssista sunnuntai-iltapäivänä Venäjää vastaan, mutta voimat eivät riittäneet.

Maaliskuussa pidimme Suomi-Tšekki-seuran kanssa perinteisen vuosikokouksen, jossa päätimme hallituksen kanssa seuran tämänvuotisesta toiminnasta. Muutoksia tuli myös hallitukseen. Ihana **Hanne Lempinen**, joka oli seuran puheenjohtajana viisi vuotta, päätti lopettaa. Haluan kiittää Hannea näistä vuosista, kovasta työstä, kaikista järjestetyistä tapahtumista ja uskon, että yhteistyömme jatkuu vielä jollain tavalla.

Puheenjohtajaksi tulin minä, **Nina Faconová**. Tulin Suomeen kymmenen vuotta sitten Tšekin Kroměřížistä, heti valmistuttuani Brnon Masarykin yliopistosta, jossa opiskelin venäjää ja yhteiskuntaoppia. Samana vuonna (2009) minulle ehdotettiin Suomi-Tšekki-seuran jäsenyyttä ja otin sen mielelläni vastaan. Samalla aloin opettaa tšekkiä Suomi-Tšekki-seuran kursseilla (perustasokursseja **Sirpa Seppälän** apuopettajana ja jatkokursseja pääopettajana). Olen myös tehnyt yhteistyötä **Jari Aulan** kanssa kääntäen erilaisia tekstejä ja myös kaunokirjallisuutta. Vuonna 2014 perustin ystäväni **Sanni Noronkosken** kanssa yrityksen, jossa opetimme suomea, tšek-

kiä ja käänsimme myös mielenkiintoisia tekstejä. Suomea olen oppinut omaan tahtiin, opiskellen itsenäisesti. Suomessa ollessani on tullut monta työpaikkaa ja olen saanut kokemusta. Olen tehnyt siivoustöitä, kassahommia, olen ollut keittiössä kylmäkkönä sekä kokkina, juhlapalvelutarjoilijana, hetken olen ollut myös toimistoapulaisena ja baarin avustavana työntekijänä. Vuonna 2015 muutin Helsingistä Turkuun, sain Suomen kansalaisuuden ja perustin oman toiminimeni Tšekkiä, äkkiä! Opetan myös tšekin kieltä.

Puheenjohtajana pyrin saamaan uusia kiinnostuneita jäseniä, järjestämään ainakin yhden tšekkiläisen bändin keikan Suomessa, tapaamaan jäseniä myös esim. Turussa tai Tampereella ja uudistamaan seuran toimintaa. Meitä voitte nyt seurata paitsi Facebookissa, niin myös Instagramissa.

Tänä vuonna juhlimme 30 vuotta sitten tapahtunutta Tšekkoslovakian samettivallankumousta. Päivämäärä 17.11. on tosi tärkeä muistutus Tšekin demokratian paluusta, koska se ja sananvapaus ovat nykyään vaarassa. Juhlat ovat tulossa, lisää infoa tulee kesän jälkeen.

Ihanaa, aurinkoista ja lämmintä kesää! *Mějte krásné, teplé a prosluněné léto!*

Terveisin,
Nina Faconová

Uutiskatsaus

Tšekin lähikuukausien tapahtumista

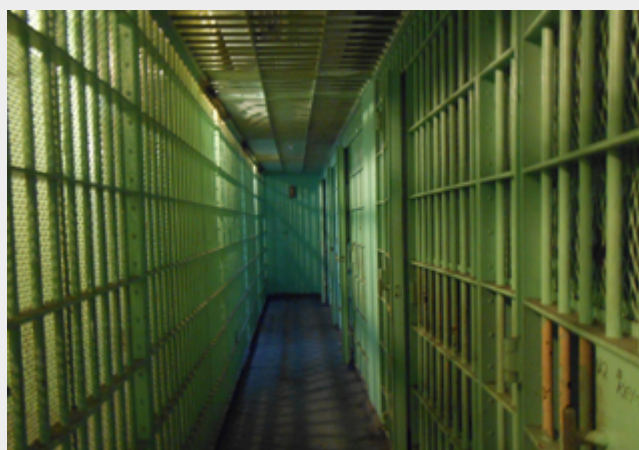
ANALYYTIKOT: TŠEKin TALOUSKASVU HIDASTUU TÄNÄKIN VUONNA, IHMISET SÄÄSTÄVÄT ENEMMÄN

Talouskasvu hidastuu Tšekissä tänäkin vuonna, ihmiset tunnistavat riskit ja alkavat säästämään, selviää analyytikoiden raportista Tšekin tietotoimisto ČTK:lle. BKT:n tärkeimmiksi kasvun ajureiksi jäävät siksi kotitalouksien kulutus ja investoinnit, päättelevät taloustieteilijät. Viime vuonna Tšekin BKT:n kasvu hidastui 2,9%:iin edellisvuoden 4,5%:sta, tiedottaa Tšekin tilastovirasto (Český statistický úřad). Kotimaan talouteen voivat edelleen vaikuttaa merkittävästi hidastunut ulkomainen kysyntä, brexit sekä USA:n, Kiinan ja EU:n välisten kiistojen aiheuttama epävarmuus kansainvälisessä kaupassa, arvelivat talousanalyytikot. BHS:n pääekonomistin **Štěpán Křečekin** mukaan Tšekin BKT kasvaa hitaimmin verrattuna muihin Visegrad-maihin. Tšekin talous on vahvasti sidoksissa Saksan talouteen. Tiedot Saksasta osoittavat myös, että Tšekin pitää tulevaisuudessa tottua pienempään bruttokansantuotteen kasvuun, esimerkiksi maailmanmarkkinoiden heikkenemisen vuoksi. Komerční-pankin ekonomisti odottaa, että kotitalouksien kulutuksen dynamiikka nopeutuu ensi vuonna. Samanaikaisesti kuitenkin ihmiset tiedostavat talouden riskejä ja palkkojen nousukin hidastuu. Siksi aletaan keräämään säästöjä.

TŠEKin TASAVALLASSA SUURIN MÄÄRÄ VANKEJA JA PISIMMÄT TUOMIOT

Tšekki kuuluu Euroopassa niihin maihin, joissa on asukaslukuun verrattuna eniten vankeja ja vankeustuomiot pisimpiä noin 40 maan vertailussa. Nämä tiedot selviävät vuosiraportista, jonka Euroopan Neuvosto äskettäin julkaisi. Raportin mukaan vangittujen ihmisten määrä Euroopassa on pienentynyt vuosina 2016–18 noin seitsemällä prosentilla, ja keskimääräinen vapausrangaistus on lyhentynyt 8,8 kuukaudesta 8,2 kuukauteen. Tšekin tasavallan tilanne poikkeaa muista maista sikäli, että esimerkiksi vuonna 2018 maassa oli 209 vankia sataatuhatta asukasta kohden, kun taas 44 vertaillun valtion keskiarvo oli 103 vankia sadastatuhannesta. Tšekki on tässä tarkastelussa kuudennella sijalla Venäjän, Georgian, Azerbaidžanin, Liettuan ja Moldovan jälkeen. Vankien määrä on sitä paitsi kasvanut vuosi vuodelta, vielä vuonna 2015 vankeja oli 198 sataatuhatta asukasta kohden.

Ottaen huomioon vangittujen ihmisten määrän Tšekki kärsii liian täysistä vankiloista kapasiteettiin nähden, viime vuonna sataa vankilapaikkaa kohden oli 106 vankia. Suurempaa painetta vankiloissa koettiin vain Pohjois-Makedoniassa,

Romaniassa, Ranskassa, Italiassa, Moldovassa, Serbiassa ja Portugalissa. Samanaikaisesti Tšekin tasavalta kuuluu valtioihin, joissa vangit kärsivät keskimäärin pisimpiä tuomioita, jotka vuonna 2017 olivat 24 kuukautta – pidemmän ajan telkien takana vangit viettivät vain Azerbaidžanissa, Portugalissa ja Romaniassa. Tässäkin tarkastelussa suuntaus on yhä kasvava, sillä vielä vuonna 2005 oli rangaistuksen keskimääräinen pituus Tšekin tasavallassa 12,1 kuukautta, vuonna 2014 kesto oli 19,9 kuukautta. Samalla Tšekki kuuluu maihin, joissa kiven sisällä on muihin maihin verrattuna huomattavan paljon naisia – 7,4 prosenttia vangeista, kun taas Euroopan keskiarvo on viisi prosenttia.

TŠEKKOSLOVAKIAN VALUUTAN NIMI OLISI VOINUT OLLA MYÖS SOKOL, LEV, KÁŇATA TAI RAŠÍN

Vuonna 1919 käyttöönotetun Tšekkoslovakian valuutan nimi olisi korun (kruunun) asemasta voinut olla vaikka sokol, lev, káňata tai rašín.

Korunaan valuutan lopullisena nimenä ei uskotu, kertoo ČTK:n haastattelussa Kansallismuseon numismaatikko **Lukáš Funk**. Alkuperäiset Itävalta-Unkarin kolikot olivat maassa käypiä maksuvälineitä vuoteen 1922 asti, kunnes kaikki rahat oli vaihdettu. Sata vuotta sitten 10.4.1919 hyväksyttiin laki, joka määräsi Tšekkoslovakian tasavallan valuuttayksiköksi korun, siis monarkistisen valuutan, sanoo Funk. Valuutan vaihdosta esitti silloin valtionvarainministeri **Alois Rašín**.

”Tšekki kärsii liian täysistä vankiloista kapasiteettiin nähden.

TEKNILLISEN KORKEAKOULUN OPISKELIJAT LOIVAT ROBOTILLA ASUMUSMALLIN MARSIIIN

Prahan teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin tiedekunnan opiskelijat ovat luoneet robotin avulla mallin, joka voisi toimia asumuksena Marsissa. Opiskelijoiden projektina oli pohtia tulevaisuuden robottiarkkitehtuuria, joka voisi olla käytettävissä Marsissa elämiseen.

Opiskelijat saivat tehtäväkseen suunnitella rakennelman, jonka materiaalina käytettiin luonnonnarua. ”Keksimme reseptin maissitärkkelyksestä ja arabikumista narun valmistamiseksi.

Kaiken pitää olla ekologista,” sanoi ČTK:lle arkkitehti **Šimon Prokop**. Idealle Marsin asumuksesta oli tärkeää, että rakennus olisi helposti siirreltävässä ja sen materiaali veisi mahdollisimman vähän tilaa paikalle kuljetuksen aikana ”Narun vain kiedotte kerälle ja robotin avulla kasaatte asumuksen tai ainakin suojan,” selitti Prokop.

DOLNÍ MORAVASSA TŠEKKIN PISIN KELKKARATA

Dolní Moravassa Ústí nad Orlicín alueelle pitäisi valmistua Tšekin pisin kelkkarata. Pituudeltaan 3020-metrinen vuoristorata on toiseksi pisin Euroopassa ja lähes kaksinkertainen tähän asti pisimpään, Kutná Horassa sijaitsevaan, 1565 metriä pitkään rataa verrattuna, sanoo ČTK:lle keskuksen markkinointipäällikkö **Tomáš Drápal**. Paikan kaltevuus yltää jopa 30 prosenttiin ja kelkka kehittää pyörillä 40 kilometrin tuntinopeuden. Radalla liikkuja odottaa 25 mutkaa, 360 asteen

kääntöpaikka, 12 metrin korkeudessa kahdeksikkosilmukka, maanalainen tunneli ja neljä metsäteiden ylitystä. Ihmiset voivat kelkkaradalla kulkea myös ylöspäin, minne heidät hinaa 1150 metriä pitkä hissi.

TŠEKin PANIMOT TUOTTIVAT VUONNA 2018 ENNÄTYSMÄÄRÄN OLUTTA

Tšekin panimo- ja mallastamoliiton mukaan tuotanto oli yli 21 miljoonaa hehtolitraa. Kokonaistuotanto kasvoi edellisvuodesta lähes viidellä prosentilla. Syynä tähän on pääasiassa vienti. Yli miljoona hehtolitraa tšekioluita vietiin esimerkiksi Slovakiaan ja Saksaan. Eniten hehtolitroja EU:n ulkopuolisista maista vietiin Venäjälle. Kotimainen oluenkulutus kasvoi viime vuonna 2,9 prosentilla 16,5 miljoonaan hehtolitraan. Asukasta kohti juotiin näin ollen 141 litraa. Jälleen kuitenkin hanaoluiden kulutuksen osuus pieneni ravintoloissa ja pubeissa. Niiden osuus oluen kokonaiskulutuksesta laski kaksi prosenttiyksikköä 36 prosenttiin.

TŠEKEISTÄ TULLUT 15 EU-VUODEN AIKANA VAATIVAMPIA MATKAILIJOITA

Matkailuala on muuttunut viimeisen 15 vuoden aikana, jona Tšekki on ollut EU:n jäsen. Kiitos kuuluu maan kohentuneelle elintasolle ja palkkojen nousulle. Erot lomavietossa Tšekin sekä läntisen ja eteläisen Euroopan välillä ovat katoamassa. Tšekit ovat vaativampia, haluavat laatua ja elämyksiä lomallaan ja ovat halukkaita kuluttamaan enemmän rahaa, sanovat asiantuntijat. Tšekit ovat myös siirtyneet entisaikojen omista eväistä ja edullisista

” Terveystenhoitoalalla palkat nousevat nopeimmin kaikista talouden sektoreista.

majapaikoista neljän tähden *all inclusive* -hotelleihin, joihin he eivät enää matkusta tuntikausia busseilla, vaan lentäen. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2004 ulkomaille matkusti yksityisesti vuodessa noin neljä miljoonaa tšekkiä. Maan liittyttyä Schengen-alueeseen matkailijoiden määrä nousi lähes viiteen miljoonaan. Talouslama aiheutti pienen notkahduksen matkailussa, mutta vuodesta 2014 tšekkituristien määrä on taas noussut uusiin ennätyslukemiin (yli viisi miljoonaa vuodessa). Tšekkien mieluisimpiin Euroopan turistikohteisiin ovat kuuluneet vuodesta toiseen Kroatia, Slovakia, Italia, Kreikka ja Itävalta.

MINISTERI HAVLÍČEK: MIKÄLI EU EI MUUTU, HAITAT OVAT ETUJA SUUREMMAT

Mikäli Euroopan Komissio ja itse EU eivät muutu, tulvat seuraavien 15 vuoden aikana haitat olemaan hyötyjä suuremmat, sanoo ČTK:lle teollisuusministeri **Karel Havlíček** (ANO). EU:n jäsenyys on tuonut Tšekin tasavallalle paljon myönteistä – lähinnä taloudellista pääomaa sekä mahdollisuuden matkustaa ja opiskella missä tahansa pitkin Eurooppaa. Unionin pitäisi kuitenkin kunnioittaa yksittäisten jäsenmaiden riippumattomuutta ja antaa niille mahdollisuus harjoittaa omaa politiikkaansa, jotta jäsenmailla olisi suurempi vaikutusvalta omaan talouteensa, sanoo ministeri.

TŠEKISSÄ ON EU-RAHOILLA RAKENNETTU 1470 KM MOOTTORITEITÄ JA RATATIEVERKKOA

Tšekissä on EU-rahastoista saaduilla rahoilla rakennettu tai modernisoitu yli 975 kilometriä rau-

Teollisuusministeri Karel Havlíček.

tateitä ja lisäksi 495 kilometriä maanteitä ja moottoriteitä. Eurooppalaiset, liikenteeseen suunnatut kiintiöt ovat maan EU-jäsenyyden aikana nousseet melkein 12,2 miljardiin euroon (noin 325 miljoonaa kruunua), kertoo liikenneministeriön tiedottaja **Lenka Rezková**. Suurin osa EU-rahoista on suunnattu ns. transeurooppalaisen tie- ja rautatieverkostoon kuuluvien väylien rakentamiseen.

TŠEIKIN TERVEYSMINISTERIÖ: LÄÄKÄREIDEN JA SAIRAANHOITAJIEN PALKAT LÄHEMPÄNÄ EU-KESKIARVOA

Hoitajien palkka on viidessä vuodessa noussut 41 prosenttia ja lääkäreiden 32 prosenttia. Terveystieteiden tiedo- ja tilastoviraston mukaan lääkärin keskiarvopalkka tulee olemaan tänä vuonna 84 000 kruunua (noin 3300 €/kk) ja sairaanhoitajan 43 000 kruunua (noin 1700 €). Terveystieteiden toialalla palkat nousevat nopeimmin kaikista talouden sektoreista.

ENITEN AUTOILIJOIDEN ONNETTOMUUKSISTA AIHEUTUU KULJETTAJAN PUHELIMEN KÄYTÖSTÄ

Kuljettajan puhelimen tai navigointilaitteiden käyttö ajon aikana ovat yleisimpiä tšekkiäutoilijoiden huonoista tottumuksista, joiden vuoksi onnettomuuksilla on usein traagiset seuraukset. Vuoden 2019 ensimmäisellä kolmanneksella tieliikenteessä kuoli 135 ihmistä, selviää tämän vuoden alustavista liikennetilastoista. Liikennepoliisit haluavat valvoa tänä vuonna enemmän puhelimen käyttöä. Toinen tšekkiäkuljettajien pahe on poliisin mukaan turvavöiden käytön laiminlyönti.

TUTKIMUS: TŠEKKILAPSIJA VAIVAA LIIKUNNAN PUUTE VAIKKA AKTIIVISESTI URHEILEVATKIN

Tšekkilapset ja -nuoret kärsivät liikunnan puutteesta, vaikka 62 prosenttia heistä harrastaa järjestäytyntä urheilutoimintaa. Heidän elämäntaustaan puuttuu kuitenkin luonnollista liikuntaa, kuten kävelyä tai ulkona pelaamista. Nämä tiedot selviävät kansallisesta lasten ja nuorten liikunta-aktiiviteettia koskevasta uutisista, jotka olivat osana kansainvälistä liikuntatutkimusta. Terveystieteiden ministeriö haluaa muuttaa suuntausta omalla toimintasuunnitelmallaan. Asiantuntijoiden mukaan on tarpeellista keskittyä kouluihin ja vanhempiin, mutta myös kaupunkien ja kuntien tukeminen on tärkeää, sanoo projektin päättäjää. Kansainvälisessä lasten liikunta-aktiivisuuden vertailussa arvioita esitteli yli 500 asiantuntijaa 49 maasta. Kaksivuotisen 6-17-vuotiaiden lasten tutkimuksesta

vastasi Palackýn yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta. Tutkimuksesta selviää, että järjestäytymätöntä liikuntaa harrastaa yli kaksi tuntia päivittäin 27 prosenttia lapsista ja 59 prosenttia heistä kulkee koulumatkansa jalkaisin tai polkupyörällä. Neljä viidesosaa käyttää päivittäin ajastaan yli kaksi tuntia television, tietokoneen tai mobiililaitteiden parissa. ”Vain yksi viidestä täyttää suositellun liikunta-aktiivisuuden tason. Epäterveet liikumistavat siirtyvät myöhemmin aikuisuuteen”, toteaa kansallisen raportin päätekijä **Aleš Gába**.

PRAHAN VALTUUTETUT HYVÄKSYIVÄT METRON D-LINJAN GEOLOGISTEN TUTKIMUSTEN RAHOITUKSEN

Kaupunki maksaa tutkimuksista yli 1,5 miljardia kruunua (lähes 58,7 miljoonaa euroa). Työt alkavat Pankrácissa ehkä loppukesästä. Juuri sinne liikennelaitos rakentaa myös Písnicen varikolle ulottuvan uuden metrolinjan ensimmäisen aseman (vaihtoasema nykyisen C-linjan rinnalle; toim.huom.). Tulevaisuudessa tehdään myös osuus Pankrácista Náměstí Míruille. Metron D-lin-

jan rakentamisen kokonaiskustannukset nousevat 55 miljardiin kruunuun (2,15 mrd €). Liikennelaitoksen pitää kuitenkin vielä ratkaista puuttuvien maa-alueiden ongelma. Tällä hetkellä neuvotellaan esimerkiksi Krčín kaupunginosan maanomistajien kanssa. Ongelmia kaupungilla on myös tulevien asemien Libušen, Písnicen ja Depo Písnicen ympärillä. (Metron viimeisin laajennus avattiin 6.4.2015, kun A-linja jatkui neljällä asemalla välillä Dejvická – Němocnice Motol).

TŠEKISSÄ ÄÄNESTETTIIN EU-VAALEISSA KOLMANNEKSI LAISKIMMIN

EU-parlamenttivaalien äänestysaktiivisuus oli yhteensä 50,93 prosenttia noin 462 miljoonasta äänioikeutetusta, joskin maiden välillä oli suuria eroja. Laiskimmin äänioikeutta käytettiin jälleen Slovakiassa – 22,7%, Sloveniassa 28,3% ja Tšekissä 28,7% – edellisistä vuoden 2014 vaaleista nämäkin lukemat nousivat hieman, silloin äänesti vain 18,2%. Pakollisen äänestämisen takia Belgiassa ja Luxemburgissa käytiin uurnilla ahkerasti: 88,5 ja 84,1% valitsi edustajansa EP:iin.

SYNTYMÄNUMERO JÄÄ HENKILÖLLISYYSDODISTUKSESTA POIS EHKÄ VASTA VUODEN 2023 JÄLKEEN

Kolmivuotinen lykkäys on saanut kannatusta parlamentin alahuoneen (Sněmovna) esittelykierroksella. Hallitus väittää, että virastot eivät ole valmiita näiden tietojen poisjättämiseen asiakirjoista, mikä on herättänyt Piraattipuolueessa ja OSD:ssa kritiikkiä. Kansallisdemokraatit eivät kuitenkaan saaneet läpi uudistuksen hylkäämistä, ja näin asian ratkaisee julkishallinnon valiokunta. Kansalaisten piti voimassa olevan lain mukaan alkaa saamaan henkilötunnuksettomia henkilöllisyys todistuksia vuoden 2020 alusta. Lainsäätäjät olivat päättäneet asiasta suunnilleen kymmenen vuotta sitten. Tietosuojavirasto ei kuitenkaan kannattanut lykkäystä. Se totesi, että jotkin ministeriöt ”avoimesti esittävät, etteivät edes aloita valmistelua”. Viraston mukaan tunnistautumiseen riittäisi kuitenkin pelkkä henkilökortti, jossa on kortin oma numero.

VILA TUGENDHATIN KIERROKSET VUODEN LOPPUUN ASTI LOPPUUNMYYTJÄ, PUUTARHASSA VOI VIERAILLA

Pääsylipun ostaminen esittelykierrokselle Brnon Vila Tugendhatiin, joka kuuluu UNESCO:n maailman kulttuuriperintökohteiden listalle, on käytännössä mahdotonta. Kierrokset huvilassa, jonka rakentaminen aloitettiin 90 vuotta sitten, ovat peräti koko loppuvuoden loppuunmyytjä. Näin kertoo huvilan johtaja **Iveta Černá**. Esittelykierrosten ja puutarhan lisäksi ihmiset voivat käydä huvilassa myös monien siellä järjestettävien kulttuuritapahtumien ansiosta, alkaen luennoista, klassisen musiikin konserteista ja teemailloista aina hyväntekeväisyystapahtumiin asti. Viime vuonna huvilassa kävi esittelykierroksilla ja erilaisissa kulttuuritilaisuuksissa 50 000 ihmistä, mikä on maksimimäärä. ”Kiinnostus kierroksia kohtaan on neljä, jopa viisi kertaa suurempi kuin voimme ottaa vastaan”, sanoo johtaja. Hänen mukaansa aurinkoisina päivinä voi käydä niin, että huvilan puutarhassa liikkuu kerrallaan jopa 300 ihmistä. Vaikka 50 kruunun pääsymaksulla ei pääse sisälle huvilaan, voi puutarhasta katsella lasitettua päähallia ja talvipuutarhaa.

Nyt valmistellaan Vila Tugendhatin yhdistämistä viereisen Vila Löw-Beerin kanssa. Molempien puutarhat kohtaavat rakennusten takapuolella, ja Brnon valtuutetut ovat jo äänestäneet suunnitelmasta niiden yhdistämiseksi. Läpikulkukäytävän rakentaminen puutarhojen välille on suunniteltu syksyksi. Läpikulku avataan kuitenkin vasta seuraavan turistikauden alkaessa.

Vila Tugendhat.

” Huvilan puutarhassa liikkuu kerrallaan jopa 300 ihmistä.

LEIJONA TAPPOI HOITAJANSA

Noin 30-vuotias tšekkimies piti takapihallaan leijonaurosta ja -naarasta häkissä. Eläinten hoitoon ei ollut viranomaisten lupaa. Urosleijona oli tuotu tietävästi Slovakiasta kolmisen vuotta sitten. Ongelmitta eläintenhoito ei sujunut: mies ulkoilutti leijoniaan narussa, ja viime kesänä naaras hyökkäsi kerran polkupyöräilijän kimppuun. Kyläläiset olivat huolissaan leijonista. Lopulta tarina sai kevättälvella karmaisevan lopun urosleijonan hyökättyä hoitajansa kimppuun, kun tämä oli mennyt eläimen häkkiin. Täyttä varmuutta miehen kuolintavasta ei ole, mutta poliisin oli valitettavasti ammuttava leijonat, jotta uhrin luokse päästiin turvallisesti. Tapaus sattui Määrin alueella noin 300 km Prahasta kaakkoon. Villieläinten pitäminen kotieläimenä on melko harvinaista, joitakin tapauksia on tullut tietoon esimerkiksi Ranskasta ja Hollannista.

Tšekin Radion uutiskoosteista toimittaneet ja kääntäneet Jari Aula ja Petteri Peuranen.

Kirjalahjoitus Slaavilaiseen kirjastoon

Teksti: Eero Kettunen

Kuva: Suomen Kansalliskirjasto

Seuramme hallituksen pitkäaikainen puheenjohtaja ja jäsen **Blanka Lemmetyinen** jäi eläkkeelle virastaan Tšekin suurlähetystöstä helmikuun alussa. Ennen eläkekahvejaan Blanka kutsui seuran hallituksen pitämään kokousta työhuoneeseensa ja miettimään, mitä tehdä huoneeseen vuosien varrella kertyneille tavaroille. Blankan työhuoneessa oli muun muassa kunnioitettava määrä Tšekkiin liittyvää kirjallisuutta. Asiaa pohtiessamme totesin, että voin olla yhteydessä Helsingin yliopiston Slaavilaiseen kirjastoon ja kysyä, olisiko se kiinnostunut seuran kirjoista.

Kävin Slaavilaisen kirjaston kanssa sähköpostivaihtoa, jonka lopputulema oli, että kirjasto ottaa vastaan seuran kirjoista ne, joita heillä ei ole ennestään kokoelmassaan. Tilan puutteen takia kirjastolla ei ole mahdollisuuksia säilyttää kaksoiskappaleita. Niinpä kirjat tuli käydä läpi niiden ISBN-numeron ja kirjaston tietokannan avulla.

Ilmoittauduin halukkaaksi suorittamaan aloittamani mission loppuun. Siispä eräänä aurinkoisena pakkaspäivänä tammikuun loppupuolella siirsin seuran kirjat Tšekin lähetystöstä Eirasta tilataksilla asunnolleni Kallioon. Ongelmaksi muodostui se, ettei kommunismin aikana julkaistuissa tšekikirjoissa tietenkään ollut ISBN-numeroa. Jouduinkin hakemaan osaa kirjoista muilla hakuehdoilla kirjaston tietokannasta. Lopputulema oli, että kirjastolle oli lähdössä neljä pahvilaatikollista seu-

” Ongelmaksi muodostui se, ettei kommunismin aikana julkaistuissa tšekikirjoissa tietenkään ollut ISBN-numeroa

ran kirjoja. Uusi ongelma oli ajanpuute. Tein itse lähtöä pariksi kuukaudeksi Prahaan, ja yliopistolla oli sairauspoissaoloja vahtimestarivahvuudessa. Kirjat jäivätkin odottamaan asunnolleni paluutani kultaisesta kaupungista.

Aika kuluu nopeasti, joten ennen kuin huomaankaan, jouduin jättämään Prahan kevään taas kerran taakseni ja palamaan kirjalaatikoiden luokse koti-Suomeen. Paluuni jälkeen olin uudestaan yhteydessä Slaavilaiseen kirjastoon. Parin päivän päästä kaksi kirjaston vahtimestaria tuli yliopiston pakettiautolla noutamaan kirjalaatikot. Nyt kirjat ovat sitten vihdoinkin Slaavilaisen kirjaston syövereissä. Toivottavasti niistä on iloa tuleville tutkijapolville.

Kansalliskirjaston aula.

FRANTIŠEK KUPKA

moderni värien runoilija

Teksti: Eero Kettunen

*Kuvat: Kansallisgalleria / Hannu Pakarinen
ja Jenni Nurminen*

František Kupka oli tšekkiläinen taidemaalari ja graafikko. Häntä pidetään yhtenä abstraktin kuvataiteen perustajista. Kupka on ajankohdainen Suomessa, koska hänen tuotantoaan oli laajalti esillä Ateneumissa 22.2.-19.5.2019. Kansainvälinen suurnäyttely kattoi taiteilijan koko

uran 1890-luvulta 1950-luvulle. Ennen Ateneumia tähän Kupkan näyttelyyn saattoi tutustua Tšekin kansallisgalleriassa Prahassa ja Grand Palais'ssa Pariisissa.

Kupka syntyi 23. syyskuuta 1871 Opočnossa Itä-Böömissä, joka kuului tuolloin Itävalta-Unkariin. Hän oli vanhin virkamies **Václav Kupkan** viidestä lapsesta. Suoritettuaan oppivelvollisuutensa Kupka toimi satulaseppä **Josef Šiškan** kisällinä. Kupka hankki lisätienestejä maalaamalla kauppo-

jen nimikylttejä, kuvia pyhimyksistä ja oluttuopin-
alusia. Šiška johti kotonaan spiritistisiä istuntoja,
mikä epäilemättä jätti jälkensä nuoreen Kupkaan.

Opittuaan satulasepän ammatin Kupka perus-
ti pienen työpajan. Hänen muiden töiden ohella
maalaamansa taulut herättivät liköörитеtailija
Josef Archlebin mielenkiinnon. Archleb onnis-
tui lopulta pitkän suostuttelun jälkeen puhumaan
Kupkan vanhemmat ympäri, joten Kupka saattoi
aloittaa kuvataiteen opinnot. Vuonna 1886 Kupka
hyväksyttiin Prahan taideakatemiaan, jossa hän
työskenteli etupäässä kristillisten ja isänmaallisen
aiheiden parissa. Kupka jatkoi opintojaan Wienin
taideakatemiassa keskittyen symbolistisiin ja
allegorisiin aiheisiin. Itävalta-Unkarin taide-elä-
män keskuksessa Kupka jatkoi löytöretkeään
spiritismin ja okkultismin parissa; hän toimi jopa
meediona.

Vuonna 1895 lahjakas nuori taitelija sai stipen-
din Pariisiin opintoja varten. Siellä hänet hyväk-
syttiin ensin *Académie Julieniin* ja myöhemmin
École des Beaux-Artsiin. Opintojen ohella Kupka
ansaitti taskurahoja maalaamalla julisteita, kuvit-
tamalla kirjoja, tekemällä satiirisia piirroksia eri
lehtiin ja opettamalla teosofiaa. Vuonna 1906 Ku-
pka asettui asumaan Puteaux'hon lähelle Pariisia.
Samana vuonna hän esitteli ensimmäistä kertaa
maalauksiaan kuuluisassa syyssalongissa.

Kupka kiinnostui moderneista taidesuuntauksis-
ta, kuten futurismista, 1900-luvun alussa. Näistä
syntymässä olevista taidesuuntauksista inspiraatiota
ammentaen Kupka maalasi abstrakteja tau-
luja, ja hänestä tuli yksi orfismin pioneereista.
Tämä taidesuunta lähensi kuvataidetta musiikkiin
ja runouteen. Kupka maalasi yhtenä ensimmäisistä
kuvataitelijoina värien ja muotojen ohella myös

valoa ja ääntä. Kupka aloitti 1910-luvun alussa ko-
keet värispektrillä ja maalasi joukon tauluja New-
tonin levyjen inspiroimana. Kupkan töitä oli esillä
Riippumattomien salongissa kubistien joukossa,
vaikka hän itse ei halunnut tulla luokitelluksi min-
kään taidesuunnan piiriin.

Osaksi maalaustaiteen historiaa Kupka tuli juuri
näiden 1910-luvun ensimmäisinä vuosina maalaa-
miensa teosten ansiosta. Yhdessä **Wassily Kan-
dinskyn** ja **Robert Delaunayn** kanssa Kupka
toteutti historiallisen murroksen esittävästä maa-
laustaiteesta abstraktioon. Vuonna 1912 Kupka
esitteli Pariisin syyssalongissa abstraktit maala-
uksensa *Amorfa*, *Lämmin kromatiikka* ja *Amor-*

fa, kaksivärinen fuuga. Jälkimmäisestä työstä on
muodostunut varhaisen abstraktin taiteen ikoni-
nen teos.

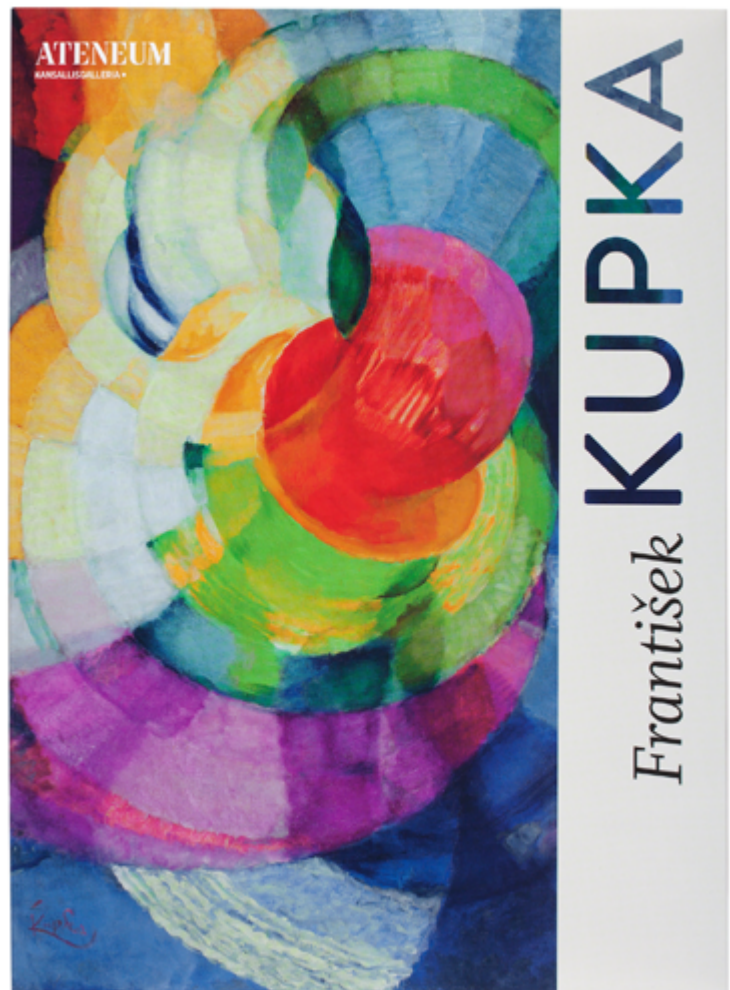
Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Kupka
nimitettiin Prahan taideakatemian professorik-
si. Hän jäi kuitenkin asumaan Ranskaan ja toimi
pedagogina Pariisissa, jossa hän johdatti tšek-
kiopiskelijoita ranskalaisen taiteen pariin. Vuosina
1919–1938 Kupkaa tuki hänen ystävänsä yrittäjä
Jindřich Waldes, joka hankki laajan kokoelman
tšekkimestarin töitä. Kupka kuului vuonna 1931
perustetun *Abstraction-Création* -liikkeen perus-
tajajäseniin.

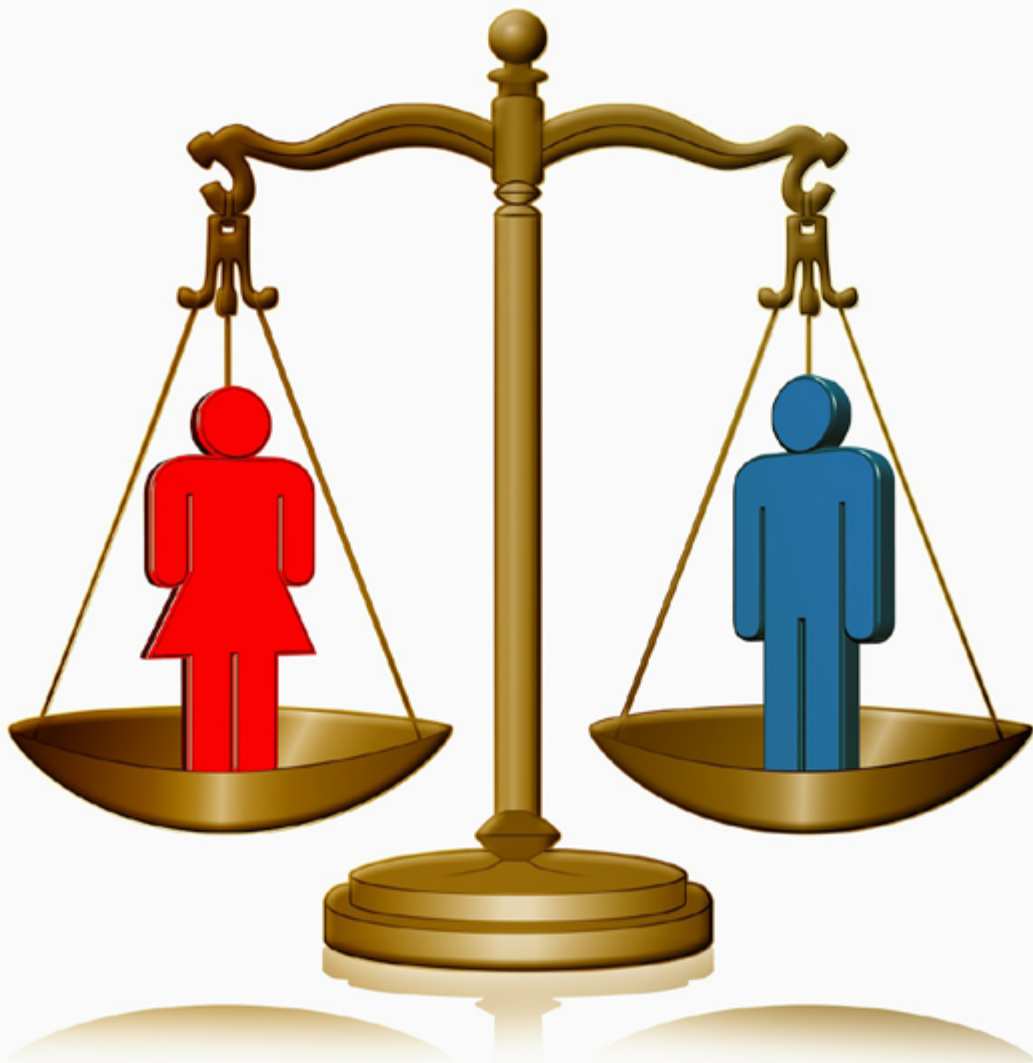
Ensi kertaa Kupkan töitä oli koottuna yhteen New

Yorokin Nykyaiteen museossa vuonna 1936 järjestetyssä kubismin ja abstraktin taiteen näyttelyssä. Kupkan tuotannosta järjestettiin retrospektiivinen näyttely vuonna 1946 Prahan Mánes-galleriassa. Samana vuonna tšekkimestari osallistui Pariisissa ensi kertaa Uusien todellisuuksien salonkiin, jossa hän esitteli taidettaan säännöllisesti aina kuolemaansa saakka. Kupka kuoli 24. kesäkuuta 1957. Hänet on haudattu Pariisin Père Lachaisen hautausmaalle. Kupkan töitä kuuluu Tšekin kansalliskallerian, Ranskan nykytaiteen museon, Guggenheim-museon, Chicagon taideinstituutin, Madridin Thyssen-Bornemiszan museon ja Wienin Albertinan kokoelmiin.

” Kupka jatkoi löytöretkeään spiritismin ja okkultismin parissa.

Tasa-arvoa tšekkiläisittäin

Teksti: Nina Faconová Kuvat: Pixabay ja Petteri Peuranen

Noudattaako Tšekki tasa-arvosääntöjä? Ensimmäisellä kerralla kyllä. Miehillä ja naisilla on samat mahdollisuudet saada koulutusta. Mutta tässä meidän tasa-arvomme loppuukin. Kun tarkastelemme asiaa lähemmin, vielä nykyäänkin löydämme esimerkiksi kaupan kassoilta enimmäkseen naisia. Tšekkiläinen työelämä jakautuu miesten ja naisten rooleihin.

Maailman talousfoorumin laatiman tasa-arvon toteutumisen raportin (Global Gender Gap report)

mukaan (2018) Tšekki oli 149 maasta 82. sijalla, kun taas Suomi oli 4. sijalla. Raportin mukaan tilanne on parempi esim. jopa Ugandassa tai Ghanassa. Naisten vahvemman aseman tukeminen kuuluu EU:n ja Tšekin välisen kehitysyhteistyön periaatteisiin.

Naiset ovat Tšekissä heikosti edustettuina politiikassa, päätöksenteko- ja johtopaikoilla. Poliittikka oli sosialistisessa Tšekkoslovakiassa aina merkittävästi miesten alaa (naisen paikka oli keit-

” Kun nainen tulee töistä kotiin, hänellä on vielä edessä iltavuoro.

tiössä ja juuri vaikkapa siellä kaupan kassalla). Syynä on vieläkin työn ja perheen yhdistämisen vaikeus. Kun nainen tulee töistä kotiin, hänellä on vielä edessä iltavuoro: ruoanlaittoa, lastenhoitoa ja siivoamista. Valitettavasti tämä tilanne on vuoden 1989 jälkeen muuttunut todella hitaasti. Naisen on edelleen hankala päästä miesten poliitisiin kerhoihin, missä he päättävät, kuka pääsee ehdokaslistoille. Vaikka poikkeuksiakin löytyy, Tšekin tasavallan eduskunnassa on tänä vuonna vain 22,5 % naisia. Suomen eduskunnassa naisia on (2.5.2019) 47 %.

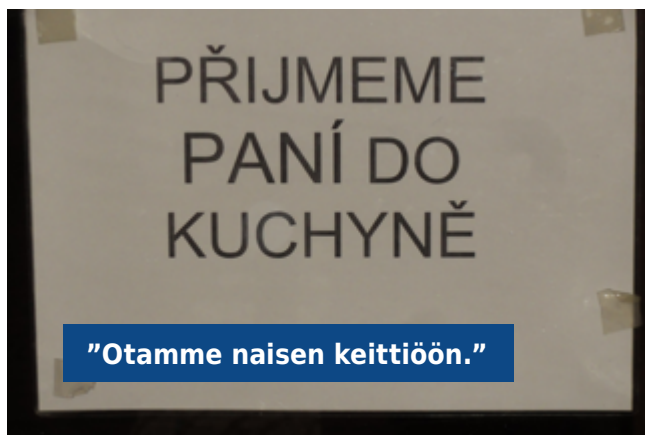
Tšekkinaiset tienaa keskimäärin lähes 22 % vähemmän kuin miehet. He saavat myös viidesosan vähemmän eläkettä. Naiset joutuivat aiemmin vastaamaan työhaastatteluissa haastattelijan kysymyksen ”suunnitteletko perhettä?”. Jos hän vastasi ”kyllä”, se oli virhe. Näin ovi tähän työpaikkaan sulkeutui heti. Jos hän vastasi ”ei”, kukaan ei siihen kuitenkaan uskonut. Siihen tuli usein ”tajuat myöhemmin, kun hormonit iskevät” -tyylinen vastaus. Tämä asia ei nykyään kuulu haastattelijalle lainkaan, ja asiasta kysyminen naiselta on

kiellettyä. Vaikka ilmiö, jossa nuoret naiset eivät hanki lapsia, eivätkä perusta perhettä, on nykyään paljon yleistynyt, joissain paikoissa Tšekissä voi tällainen nainen olla edelleen todella ”outo”. Pätevät ja itsenäiset naiset pelottavat yleensä miehiä.

Měj se k světu -aloite, joka on syntynyt yleishyödyllisten yhteisöjen tukena suorittamaan kestävään kehitykseen liittyviä globaalitavoitteita, kiinnittää huomiota ongelmaan. Tämä aloite on asettanut ensisijaisia tehtäviä, joiden avulla voisi parantaa nykyistä tilannetta Tšekin tasavallassa. Yksi niistä on myös sukupuoleen perustuvan väkivallan lopettaminen. Joka kolmas tšekkinainen on kohdannut jonkinasteista väkivaltaa (perheväkivaltaa, seksuaalista häirintää, raiskaamista tai kyberväkivaltaa). Ongelma on myös se, että Tšekki ei ole vielä ratifoinut Istanbulin sopimusta, Euroopan neuvoston yleissopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Perheväkivallasta puhutaan Tšekissä vielä liian vähän. Naiset pelkäävät puhua väkivallasta ja puolustaa itseään. Miehet eivät halua joutua uhriasemaan, koska se olisi heidän mielestään häpeällistä. Asiasta on pakko alkaa puhua julkisesti paljon enemmän ja rangaista väkivallanteoja ankarammin. Näin väkivallan uhrit saisivat rohkeutta puhua asioista.

Lopuksi yksi esimerkki. **Jari Aula** törmäsi Tšekin reissullaan erääseen työilmoitukseen. Ravintolan ovella roikkuva ilmoitus sanoi: ”Haemme rouvaa keittiöön”. Mitä, jos joku mies haluaisi työskennellä keittiöapulaisena tai kokkina? Eikö hänellä ole oikeutta hakea työpaikkaa? Tällaiset pikkuasiat osoittavat sen, että jotkut tšekit eivät ota tasa-arvoa yhtään vakavasti, tai eivät edes tajua.

Mutta, en tietenkään halua yleistää. Isoimmissa kaupungeissa tilanne on pikku hiljaa paranemassa. Ja ne ovat pieniä asioita, joista huomaa sen, että asiat menevät oikeaan suuntaan. Tasa-arvo on jotain ihan uutta, mitä useat ihmiset yhä vielä pelkäävät. Sama pätee esimerkiksi vähemmistöjen ja vammaisten oikeuksiin, ympäristöongelmiin jne. Ongelmista on pakko puhua. Mutta aina löydämme kansalaisia, jotka eivät välitä, koska näin elämä on helpompaa. Voisimme vielä puhua siitä, mistä tämä johtuu, mutta siitä jatkan joskus toiste.

Samettivallankumouksesta 30 vuotta

Kun kommunisti- valta kaatui

**Tshekkoslovakian
samettivallankumous
kommunistien valta-
monopolin kaatamiseksi
alkoi marraskuun 1989
puolenvälin jälkeen.**

Teksti: VTT Heikki Larmola

Kun marraskuu oli loppuillaan, järjestelmän muutos näytti jo olevan peruuttamaton. Tšekkiläinen tutkija ja kommentaattori **Ivan Sviták** on todennut: "Kuka tahansa, joka pitää marraskuun 1989 tapahtumia vain paikallisena ilmiönä ilman yleismaailmallisia suurvalta-kytkentöjä, on luokiteltavissa aasiksi." Tuskinpa tällaisia aaseja löytyi edes silloin, kun samettivallankumous oli käynnissä. Jälkikäteen on päivänselvää, että suurvaltain, Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton voimasuhteissa oli tapahtunut muutos ja että neuvostoblokki oli alkanut jo rapautua sisäisesti.

Vuonna 1989 **Miloš Jakeš**in johtama hallitusvalta ajautui vähitellen syvään kriisiin, joka liittyi kansainväliseen kehitykseen ympärillä olevissa valtioissa. Talous oli pysähdyksissä, kommunistinen puolue menettänyt moraalisen uskottavuutensa, ja puoluejohtajasta kiersi äänilevy, jossa hänen kielivirheistään ja kyvyttömyydestään tehtiin avointa pilkkaa ja taustalta kuului sukupuolilyhdyntään liittyviä rytmikkaita äännähdyksiä.

Kortit kaatuvat yksi toisensa jälkeen

Naapurimaassa Puolassa kommunistinen hallitus suostui neuvottelemaan opposition kanssa (ns. pyöreän pöydän neuvottelut), koska ammattiliitto "Solidarisuus", josta oli muodostunut myös poliittinen liike, oli laillistettu. Ns. pyöreän pöydän neuvottelujen seurauksena hallitus suostui järjes-

tämään osittain vapaat vaalit, joiden ensimmäinen kierros pidettiin 4.6.1989. Puolan Yhtynyt Työväenpuolue (kommunistit) kärsi vaaleissa kertak aikisen tappion Solidaarisuudelle. Tämän johdosta 12.9.1989 Puola sai **Tadeusz Mazowieckin** johtaman koalitiohallituksen, joka oli neuvostoblokin ensimmäinen ei-kommunistien johtama hallitus.

Samanaikaisesti Unkarissa hallituksen ja ei-kom-

munistisen opposition väliset neuvottelut – nekin pyöreän pöydän neuvottelut – alkoivat 14.6.1989. Ne päättyivät sopimukseen vapaitten vaalien järjestämisestä. Unkarin kansannousun alkamisen 33:ntena vuosipäivänä, 23.10.1989, julistettiin demokraattinen Unkarin tasavalta perustetuksi Unkarin kansantasavallan sijaan. Tämä herätti suurta vastakaikua Slovakian unkarilaisvähem-

Miloš Jakešin johtama hallitusvalta ajautui vähitellen syvään kriisiin.

mistön keskuudessa.

Lokakuussa 1989 Tšekkoslovakia sai olla todistajana DDR:n (Itä-Saksan) kansalaisten joukko-paosta Saksan liittotasavaltaan (Länsi-Saksaan, BRD). Joitakin tuhansia itäsaksalaisia rynnäköi BRD:n Prahan suurlähetystöön ja vaatimalla vaati mahdollisuutta päästä vapaasti Saksan liittotasavaltaan. Itä- ja Länsi-Saksan sekä Tšekkoslovakian virastojen käymien monimutkaisten neuvotte-lujen jälkeen pääsy luvattiin, vaikka muutamassa tunnissa BRD:n Prahan suurlähetystö oli jälleen itäsaksalaisten kauttakulkijoiden miehittämä. DDR:läiset vaativat väkisin kerta toisensa jälkeen vapaata pääsyä länteen. DDR:n hallitus sulki Tšekkoslovakian vastaisen rajansa, vaikka hallituksen vastaiset protestit ja massamielenosoitukset puhkesivat jo itse Itä-Saksassa. Berliinin massa-mielenosoitukset pakottivat lopulta Itä-Euroopan kommunistit avaamaan maidensa kansalaisille ra-jan Länsi-Berliiniin, ja ryhtymään neuvotteluihin opposition kanssa. Oli selvää, ettei DDR:llä ollut valtiona tulevaisuutta ja että se pian sulautuisi Saksan liittotasavaltaan.

Marraskuun 10:nä (1989) kaatui Bulgarian kommunistijohtaja **Todor Živkov** Sofiassa. Samalla neuvostojohto teki Tšekkoslovakian kommunistijohtajille täysin selväksi, ettei Moskovan mahdin varaan ollut enää syytä laskea. Marraskuun 1989 alussa Jakešin Tšekkoslovakia oli yhdenlainen

”menneisyyden saareke” Keski-Euroopan muutok-sissa, ja oli selvää, ettei Prahan kommunistijohto enää selviäisi seuraavista poliittisista järkytyksis-tä.

”Tämähän on kapinaa! Ei Siré - tämä on vallankumousta”

Marraskuun 17:nä 1989 tuli kuluneeksi 50 vuot-ta siitä, kun natsit murhasivat yhdeksän opiske-lijä-aktivistia, toimittivat 1050-1070 opiskelijaa keskitysleireille ja sulki-ivat kaikki tšekkiläiset korkeakoulut Böömin ja Määrin protektoraatissa. Tämän johdosta riippumattomien opiskelijain liike ”Stuha” (Nauha) päätti järjestää muistotapahtu-man Prahassa. Taktisista syistä järjestelyihin han-kittiin mukaan horjuvan hallitusvallan virallinen Sosialistisen Nuorison Liitto, *Svaz socialistické mládeže*, SSM, sillä riippumattomat opiskelijat laskeskelivat, että kun SSM olisi järjestelyissä mukana, viranomaiset eivät kieltäisi tätä joukko-kokoontumista.

Perjantaina 17.11.1989 kokoontui muutamia tuhansia opiskelijoita ja tavallisia kansalaisia Na Karlově -nimiselle Kaarlen yliopiston laitosten ra-jaamalle alueelle, josta 50 vuotta aikaisemmin oli lähtenyt liikkeelle natsien tappaman **Jan Opleta-lin** hautajaiskulkue. Kokoontuminen muuttui pian hallituksenvastaiseksi mielenosoitukseksi. Läs-nä-

” Oli selvää,
ettei DDR:llä
ollut valtiona
tulevaisuutta.

olijat suuntasivat ensin Slavínin hautausmaalle Vyšehradiin, missä he sytyttivät kynttilöitä tšekkiläisen kulttuurin hengenjättiläisten haudoille. Illan hämähärryttyä kulkue suuntasi keskikaupungille. Národní třídalla poliisiketju pysäytti kulkueen. Poliisit hakkasivat mielenosoittajia brutaalisti, ja jotkut loukkaantuivat vakavasti. Samanaikaisesti muuallekin Prahan kaupunkiin levisi viesti, että väliintulonsa yhteydessä poliisit olivat tappaneet yhden Kaarlen yliopiston matemaattis-fysikaalisen tiedekunnan opiskelijan **Martin Šmídin**. Todellisuudessa uutisen vahvistaneet todistajat olivat nähneet vain katukiveyksellä makaavan hervottoman ruumiin. **Petr Uhl**, joka tuohon aikaan oli Prahassa Itä-Euroopan uutistoimiston (Východoevropská informační agentura, VIA) päällikkö, antoi tuon tiedon läntisten lehtimiesten käyttöön. Näin se ei levinnyt ainoastaan ulkomaille, vaan myös kotimaahan Tšekkoslovakiaan ulkomaisten radio- ja televisioasemien välittämänä.

Myöhemmin vahvistettiin, ettei tieto Martin Šmídin kuolemasta ollut oikea. ”Šmídin kuolleen ruumiin” osaa näytteli StB:n agentti **Ludvík Zifčák**, joka kuitenkin myöhemmin kieltäytyi selittämästä toimintansa motiiveja. Tuli myös ilmi, että Jakeš oli antanut määräyksen, ettei poliisi puuttuisi mielenosoituksen kulkuun. Tosin ei tiedetä, kuinka ja keiden avulla mielenosoittajia olisi estetty pääsemästä keskikaupungille, kuten Jakeš oli ilmeisesti tarkoittanut, koska mielenosoittajat olisivat muutenkin päässeet sinne. Jotkut piirit StB:ssä tai yhtä hyvin puoluekoneistossa olivat ilmeisesti poliisitoimien ja Martin Šmídin kuolemasta tekaistun uutisankan takana tarkoituksenaan saattaa Jakeš huonoon valoon ja pakottaa hänet eroamaan.

Kansalaisfoorumi syntyy

Silti väärä tieto Šmídin kuolemasta räjäytti tapahtumat liikkeelle lumivyöryn lailla, mitä ei enää voitu pysäyttää. VIA:n levittämän, Martin Šmídin kuolemasta kertovan uutisen jälkeen se levisi 18.11.1989 Prahan Realistiseen teatteriin ja eteni Prahan korkeakouluopiskelijoiden mukana näyttelijöiden ja kulttuuriyhteisöjen keskuuteen. Nämä tahot sopivat viikon mittaisesta vastalauselakosta ja samanaikaisesti julistivat marraskuun 27:nneksi kaksituntisen yleislakon. Sunnuntai-iltana 19.11.1989 ”Činoherní klub” -teatterissa (Dramaattinen klubi) perustettiin Kansalaisfoorumi, Občanské fórum, OF. Občanské fórum oli kuin monivärinen spektri, laaja sateenkaariorganisaatio, joka koostui erilaisista kansalaisaktivisteista. Siihen liittyi myös vuoden 1968 reformeihin suuntautuneita, Kansallisen rintaman, NF:n miehityksen jälkeen merkityksettömyyteen painettuja pienpuolueita, kuten Tšekkoslovakian sosialistipuolue, ČSS ja Tšekkoslovakian kansanpuolue, ČSL, ja peräti joitakin kommunistipuolueen, KSČ:n älymystöjä.

Kansalaisfoorumi OF kutsui valtiovaltaa keskustelemaan kaikista kysymyksistä, ja samanaikaisesti se teki selväksi, ettei sillä ollut mitään aikeita neuvotella KSČ:n senaikaisen jakešilaisen johdon kanssa. OF asetti itselleen 18-jäseninen koordinaatiokomitean, joka muotoili nelikohtaisen ohjelman. Se koostui opiskelijoiden vaatimuksista, jotka oli jo hyväksytty edellisenä päivänä. Ohjelmassa vaadittiin PÚV KSČ:n (kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiesistön) jäsenten Jakešin, **Husákin** ja kaikkien niiden, jotka muuten olivat olleet tekemisissä vuoden 1968 elokuisen miehityksen kanssa, erottamista tehtävistään. Ohjelman mukaan erotettavia olivat lisäksi Prahan kaupungin puolueosaston sihteeri **Miroslav Štěpán** ja liittovaltion sisäministeri **František Kyncl** poliittisesti vastuullisena poliisin väliintuloon. OF vaati myös komission asettamista tutkimaan poliisin väliintuloa opiskelijain mielenosoitukseen ja kaikkien poliittisten vankien vapauttamista.

Juuri samana päivänä 19.11. perustettiin Bratislavassa OF:ia vastaava organisaatio Yleisö väkivaltaa vastaan, Verejnosť proti násiliu, VPN. Bratis-

lavassa opiskelijat olivat nimittäin järjestäneet jo 16.11.1989 laajan mielenosoituksen kommunistista hallitusvaltaa vastaan. Bratislavan mielenosoitusta ei kuitenkaan häiritty yhtä raakaan kuin päivää myöhemmin vastaavaa joukkomielenosoitusta Prahassa.

Koko seuraavan viikon ajan Tšekkoslovakian kaikissa suurimmissa kaupungeissa jatkuivat päivittäin mielenosoitukset KSČ:n koko politiikkaa vastaan. Julkisissa joukkotapaamisissa hyökättiin avoimesti koko neuvostomiehityksen jälkeistä normalisointipolitiikkaa vastaan. Jakešin puoluejohto menetti otteen tilanteesta jo 21.11. Ei auttanut Šmídin kuolemaa koskevan uutisen kumoaminen, ei myöskään Jakešin ilmestyminen televisioruutuun, jossa hän lupasi, ettei mikään saa puoluetta ”luopumaan sosialistisesta kehitystiestä ja uudelleen rakentamisesta *přestavbasta*”.

Tilanne kärjistyy

Koko maassa lakkoon menneet teatterit lupasivat salinsa Kansalaisfoorumin käyttöön keskusteluja varten. Läänejä tai maakuntia vastaavissa hallintopiireissä (kraj), seudullisissa piirikunnissa tai kunnissa (okres), kylissä ja suurissa tehtaissa alkoi muodostua OF:n ja VPN:n haara- ja paikallisosastoja. Ne seisauttivat monin paikoin alkuunsa valtionelinten toimenpiteet, jotka läänin tai paikkakunnan puoluesihteeristöt olivat niille määränneet tehtäväksi kommunistipuolueen keskuskomitean puhemiehistöltä Prahasta saamiensa ylimpien ohjeiden mukaisesti. Suuri osa valtiokoneiston henkilöstöstä, poliisit mukaan luettuina, olivat yhtä lailla peloissaan, suorastaan lamaantuneita hallitusvallan pikaisesta kaatumisesta ja sitä mahdollisesti seuraavista puhdistuksista ja siksi etsivät kuumeisesti alibeja ja muita verukkeita, ja sabotoivat puolueen johtokeskuksen määräyksiä.

Alibien hankkimiskuume levisi myös Kansanmieliin, jonka yksiköistä osa kieltäytyi valmiustilan lisäämisestä ja siirrosta Prahaan. Puolustusministeri **Milan Václavík** ehdotti sotilaallisten apuyskiköiden panemista liikkeelle, mutta tuosta mahdollisuudesta itse kommunistipuolueen keskuskomitean puhemiehistö kieltäytyi.

Puolueen keskuskomitean 24.11.1989 alkanees-

Václav Havel.

© COPYRIGHT JOHN MATHEW SMITH 2001

sa kokouksessa sekä ääriivasemmisto että uudistusmielisemmät jäsenet arvostelivat avoimesti keskuskomitean puhemiehistöä, ääriivasemmisto puhemiehistön ”toimettomuutta vastavallankumouksen uhatessa” ja uudistusmielisemmät sen kyvyttömyyttä hyväksyä realiteetit. Ankaran kritiikin seurauksena koko puhemiehistö asetti paikkansa käytettäväksi. Uudeksi pääsihteeriksi valittiin **Karel Urbánek**, josta suuri osa kansasta ei tiennyt mitään. Uudessa puhemiehistössä, joka saatiin kokonaan valituksi vasta 26.11., ei ollut enää ainoatakaan, jolla olisi ollut jotain tekemistä neuvostomiehityksen kanssa. Keskuskomitea hyväksyi päätöslauselman, jossa se ilmoitti vastustavansa mahtikeinojen käyttöä ja ilmaisi halunsa aloittaa ”asiallisen dialogin kaikkien sellaisten kanssa, jotka kunnioittavat Tšekkoslovakian perustuslakia”.

Vakavat keskustelut alkavat

Poliittiset keskustelut **Václav Havelin** johtaman Kansalaisfoorumin ja liittohallituksen pääministerin **Ladislav Adamecin** kanssa alkoivat 26.11. Juuri sinä päivänä Kansalaisfoorumi julkisti ohjelmansa nimellä "Co chceme?" (Mitä haluamme?). Siinä oli seitsemän kohtaa:

1. demokraattisen valtion perustaminen ihmis- ja kansalaisoikeuksien julistuksen hengessä;
2. pluralistinen eli moniarvoinen poliittinen järjestelmä, mikä tarkoitti kommunistisen puolueen johtavan aseman kumoamista ja myös aitoa monipuoluejärjestelmää;
3. itsenäinen ulkopoliitiikka, jolla turvattaisiin Tšekkoslovakian integraatio Eurooppaan;
4. eri omistusmuotojen ja -lajien tasa-arvoisuus, joka ilmeisesti viittasi haluun muuttaa tuotanto- ja talousjärjestelmää kokonaisuudessaan (olihan yritysten ja tuotantovälineiden yksityinen omistus rajoitettu minimiin);
5. sosiaalinen oikeudenmukaisuus;
6. arvokas elinympäristö;
7. kulttuurin ja koulutuksen demokratisointi.

"Yleisö väkivaltaa vastaan" -järjestön (VPN), koordinaatiokomitea oli Bratislavassa jo edellisenä päivänä myös hyväksynyt samanlaisen 12-koh-taisen ohjelman, tosin tietenkin vain sillä erotuk-sella tšekien kansalaisfoorumin ohjelmasta, että kymmenennessä kohdassa slovakit vaativat "uutta tšekien ja slovakien demokraattista federaatio-ta, jossa kansallisuuksilla olisi laillisesti järjestetyt yhtäläiset oikeudet ja asema, joka perustuisi täy-den ja todellisen samanarvoisuuden periaatteel-le".

Oli selvää, ettei vuoden 1968 federaatio, joka jäi paperille, tyydyttänyt Slovakian kansakuntaa, ja että valtio-oikeudelliset kysymykset olivat Slo-vakiassa ensiarvoisen tärkeitä. Käytännössä OF:n ja VPN:n ohjelmat merkitsivät reaalisosialisti-sen hallitusvallan likvidointia ja Tšekkoslovakian muuttamista demokraattiseksi, kapitalistiseksi ja samanaikaisesti Länsi-Euroopan mallin mukaisek-si sosiaalivaltioksi.

Valta vaihtuu asteittain

Seuraavana päivänä Tšekkoslovakia meni kaksi-tuntiseen yleislaktoon, jota kommunistijohto yritti turhaan estää. Samalla yleislakolla painostettiin Ladislav Adamecia, jolle OF:n ja VPN:n yhteinen valtuuskunta löi eteen 28.11.1989 konkreettiset poliittiset vaatimukset: liittohallituksen oli erot-tava, perustuslaista poistettava artikla kommu-nistisen puolueen johtajuudesta, marxismi-leni-nismin asema valtioideologiana oli kumottava ja Kansalliseen rintamaan NF:aan perustuva poliit-tinen järjestelmä poistettava perustuslaista, uusi koalitiiohallitus oli nimettävä, ja oli hyväksyttävä uusi perustuslaki, jolla valtuutettujen erottaminen kaikista edustuselimistä mahdollistettaisiin. OF:n ja VPN:n valtuuskunnan johtomiehet löivät lisäk-si pöytään ehdottoman kategorisen vaatimuksen Husákin eroamiseksi tasavallan presidentin teh-tävistä ja **Alois Indran** poistamiseksi liittoparla-mentin puhemiehen tehtävistä. Husákin oli määrä erota viimeistään 10.12.1989, mutta sitä ennen hänen oli vielä määrä julistaa yleinen armahdus poliittisille vangeille ja nimittää uusi kokoomus-hallitus.

Kommunistijohto hyväksyi periaatteessa OF:n ja VPN:n vaatimukset. Alois Indra erosi liittoparla-mentin puhemiehen paikalta ja juuri samana päi-vänä 29.11.1989 erityisellä perustuslain korjauk-sella kumottiin sen 4. artikla kommunistipuolueen johtavasta asemasta yhteiskunnassa ja hylättiin marxismi-leninismi valtion ideologiana. Nämä muutokset hyväksytyinä merkitsivät oikeudel-liselta näkökannalta kommunistisen diktatuurin loppua. Kommunistijohto suostui luopumaan va-paaehtoisesti vallasta. Muutoksella kommunistit tunnustettiin yhdeksi "ratkaisevista poliittisista voimista" ja siten pääsivät osallistumaan yhden-laisiin pyöreän pöydän neuvotteluihin maan tule-vasta poliittisesta kehityksestä.

Joulukuun tapahtumat

Liittoparlamentti hyväksyi 13.12.1989 uudistetun rikoslain, jolla poistettiin useimmat kappaleet en-tisestä rikoslaista, kuten I pääluokka, rikollinen toiminta tasavaltaa vastaan, mitä tähän saakka oli

käytetty vastustajien poliittisiin vainoihin. Jo tätä ennen eli 4.12.1989 sisäministeriö oli avannut rajat, jolloin Tšekkoslovakian kansalaiset saattoivat vapaasti matkustaa kaikkiin maailman maihin. Kansanmiliisi riisuttiin aseista ja sitten hajotettiin. Kommunistipuolue siten yhtäältä osallistui tähänastisen järjestelmän kumoamiseen, mutta hankki samanaikaisesti takuut, joiden varaan se saattoi tiettyssä määrin myös tulevaisuudessa tukeutua.

Ylimääräisen mutkan matkaan aiheutti kysymys uuden hallituksen koostumuksesta. Adamecin alkuperäinen ehdotus jätti kommunisteille melkein 15 ministerin salkkua kaikkiaan 20:stä ministerin paikasta. Tästä OF ja VPN kieltäytyivät. 5.12. onnistuttiin pystyttämään tšekien ja slovakien osatasavaltojen kokoomus- eli koalitiollahitukset, mutta liittohallitusta Adamec ei onnistunut saamaan kokoon. Pari päivää myöhemmin Adamec jätti eroanomuksensa ja ehdotti samalla Husákil-le, että tämä nimeäisi uudeksi pääministeriksi slovakialaisen kommunistin **Marián Čalfan**. Hän oli juristi, joka oli toiminut salkuttomana ministerinä Adamecin kabinetissa vastuualueenaan lainsäädännölliset kysymykset. Čalfa aloitti neuvottelut muiden NF-puolueiden kanssa liittohallituksen muodostamiseksi ja 9.12.1989 hänen onnistui pystyttää maahan ”kansallisen yhteisymmärryksen” kokoomushallitus. Se koostui 21 ministeristä, joista 9 edusti kommunistipuoluetta ja slovakikommunisteja (KSS), jotka heti 26.11. jälkeen olivat järjestöllisesti itsenäistyneet. Perinteinen katolinen kansanpuolue ČLS sekä sosialistipuolue ČSS saivat kaksi salkkua kumpikin. Kokonaista seitsemän ministeriä oli muodollisesti puolueettomia, mutta tosiasiallisesti edustivat OF:ia ja VPN:ta.

Muita uusia ministereitä nimitetään

Ulkoministeriksi tuli vastarintaliike Charta (peruskirja) 77:n veteraani **Jiří Dienstbier**. Hän ei tunnollisena miehenä unohtanut sanoa itseään irti työstään metrotyömaan lämmittäjänä tultuaan ulkoministeriksi. Neuvostotyyppisillä kommunistisilla puolueilla oli omituinen tapa määrätä vastustajaan ruumiilliseen työhön rangaistukseksi, vaikka ne väittivät olevansa nimenomaan työväen etujen ajajia. Valtiovarainministeriksi nimitettiin **Václav**

Klaus (1941–), joka oli entinen Tšekkoslovakian valtionpankin virkailija ja Tšekkoslovakian Tiedeakatemian, ČSAV:n Ennuste-instituutin tieteellinen työntekijä (ja sittemmin vuosina 2003–2013 Tšekin tasavallan presidentti). Suurin kamppailu käytiin liittovaltion sisäministerin salkusta. Vuosien 1945–1948 kokemusten perusteella OF:lle ja VPN:lle oli selvää, ettei kommunisteille pidä missään olosuhteissa luovuttaa sisäministerin paikkaa. Lopulta päädyttiin perinteistä poikkeavaan ratkaisuun: sisäministerin salkkua ei annettu kenellekään. Vastuu sisäministeriöstä annettiin yhteisesti pääministeri Čalfalle, kommunisteihin lukeutuneelle varapääministerille **Valtr Komárekille** ja slovakialaiselle katoliselle aktivistille **Ján Čarnogurskýlle**, joka vasta muutama päivä aikaisemmin oli vapautettu vankilasta.

Varsinaisista ”mahtiministeriöistä” KSČ:lle jäi lopulta vain puolustusministeriö. Ensi kertaa vuoden 1948 jälkeen kommunistit olivat hallituksessa vähemmistönä. Tosiasiallisesti jotkut kommunisteina nimetyt ministerit, kuten Valtr Komárek ja **Vladimír Dlouhý** kannattivat OF:n ja VPN:n näkemyksiä ja pysyttelivät toistaiseksi muodollisesti kommunistipuolueen jäseninä. Presidentti

Husák nimitti hallituksen seuraavana päivänä eli 10.12.1989 ja heti sen jälkeen erosi itse tehtävistään.

Dubček taas vallankahvaan

OF ja VNP päättivät asettaa presidenttiehdokkaakseen Václav Havelin. Ehdokkuudesta ilmoitti samalla tavoin myös **Alexander Dubček**, joka varsinkin Slovakiassa nautti suurta kansansuosiota. Tätä tosiasiaa VPN:n täytyi kunnioittaa. Siksi Václav Havelin ehdokkuuden tukijat täydensivät tukeaan vaatimalla, että yhtä lailla Dubčekille oli tarjottava jotakin merkittävää tehtävää. Koska pääministeriksi oli jo nimitetty Marián Čalfa, tuli kyseeseen liittoparlamentin puheenjohtajuus valtion kolmanneksi tärkeimpänä tehtävänä. Havel neuvotteli henkilökohtaisesti Dubčekin kanssa kahdesti, ennen kuin tämä suostui. Dubček sai siten palata samaan tehtävään, johon hän oli jo vuonna 1969 kertaalleen hetkeksi pysähtynyt ja jossa hän oli allekirjoittanut kyseenalaisen neuvostomiehistäjien määräämän lain.

Vielä yksi detalji oli jäljellä: miten junaila Dubčekin valinta liittoparlamentin puhemieheksi – tämä kun ei ollut edes sen jäsen. Ennen kaikkea, kuinka varmistaa, että parlamentti, jossa kommunisteilla edelleen oli ehdoton ylivalta, valitsisi tasavallan presidentiksi Václav Havelin, kommunistien tunnetun vastustajan? Yllättäen ratkaisun Havelille tarjosi itse pääministeri Marián Čalfa, joka tajusi, ettei kommunisteilla olisi enää mitään tulevaisuutta, ja siksi oli päättänyt jättää puolueen sopivassa tilaisuudessa. Sikäli kuin kysymys oli Dubčekin sijoittamisesta liittoparlamentin jäseneksi ja sitten sen puhemieheksi, Čalfa päätti häätää kaikkein pahiten oman maineensa lianneet poliitikot, kuten **Bilák**, Jakeš ja muut heidän kaltaisensa liittoparlamentista siten, että Urbánek puoluetoiminta antaisi heille määräyksen erota liittoparlamentin jäsenyydestä. Näin he itse luopuisivat edustajan valtuuksistaan. Tulevia presidentin vaaleja ajatellen Čalfa laski sen varaan, että kommunistipuolueen jäsenet hamasta menneisyydestä saakka olivat tottuneet äänestämään parlamentissa kuuliaisesti kommunistipuolueen johdon käskyjen mukaisesti.

Hyvästi, vanhat kommunistit!

Joulukuun 20.–21. päivinä 1989 pidettiin Prahassa kommunistipuolueen ylimääräinen 18. puoluekokous, joka otti etäisyyttä niin neuvostoinvaasioon kuin normalisointiin. Puolueen uudeksi puheenjohtajaksi tuli Ladislav Adamec, ja normalisoinnin johtavat edustajat saivat todistaa erotamisensa puolueesta, mikä jo osittain oli tehty Urbánek johtaman keskuskomitean aikana. Tämän seurauksena kommunistit eivät enää pyöreän pöydän neuvotteluissa vastustaneet Dubčekin ja Havelin ehdokkuuksia.

28.12.1989 liittoparlamentti lisäsi perustuslakiin erityisen säädöksen, jonka perusteella tyhjäksi jääneille parlamenttipaikoille valittaisiin edustajat täydennysvaaleilla, ja kumpikin parlamentin kamareista täydensi itseään asetetulla edustajien määrällä. Tämän lain perusteella liittoparlamentti täydensi itseään päästämällä ensimmäiset OF:n ja VPN:n edustajat jäsenikseen ja VPN:n kautta myös Dubček pääsi parlamenttiin. Heti täydennysten jälkeen FS valitsi 28.12.1989 puhemieheksi Alexander Dubčekin. Seuraavana päivänä eli 29.12.1989 Prahan linnaan valittiin uusi tasavallan presidentti. Ainoa ehdokas oli Václav Havel, jota lopulta yleiseksi hämmästykseksi äänestivät kaikki läsnä olleet edustajat – kommunistit mukaan lukien.

Marraskuun ”hellä vallankumous”, kuten lehtimiehet sitä kutsuivat, oli yhdenlainen ”anti-helmikuu” – antiteesi helmikuulle 1948. Tällöin vallanotto Tšekkoslovakiassa pystytti Neuvostoliiton mallin mukaisen sosialismin, kun taas marraskuun 1989 vallanotto aloitti päinvastoin sen purkamisen.

Vallanotto Tšekkoslovakiassa sujui kummallakin kerralla – 1948 ja 1989 – samalla tavalla, siis rauhanomaisesti ja muodolliselta kannalta perustuslaillisesti. Paljon tärkeämpää kuin muodolliset yhdenmukaisuudet on, että niiden seuraukset tosiasiallisesti erosivat toisistaan. Kun vuoden 1948 helmikuu merkitsi alkua pitkäaikaiselle vapauden menetykselle ja alistamiselle, joka ensimmäisinä vuosina oli avointa terroria, marraskuu 1989 sitä vastoin palautti Tšekkoslovakiaan vapauden ja demokratian.

Mieltä osoittamassa

Teksti: Nina Faconová Kuvat: Nina Faconová ja Ondřej Smetana

Tiistaina 11.6. tapasimme muiden Suomessa asuvien tšekien kanssa Tšekin suurlähetystön edessä osoittaaksemme rauhallisesti mieltä oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja pääministeri **Andrej Babišin** eroamisen puolesta. Mielenosoituksia oli järjestetty jo kesäkuun alkupuolella pienissä kylissä ja muutamissa Tšekin kaupungeissa, ei kuitenkaan Prahassa. Järjestäjänä toimi *Milion chvilek pro demokracii* -yhteiskunnallinen liitto. Halusimme osoittaa, että me, ulkomailla asuvat Tšekin kansalaiset, välitämme maamme poliittisesta tilanteesta, oikeudenmukaisuudesta, demokratiasta ja sananvapaudesta.

Ei ollut ensimmäinen kerta, kun Yle ilmoitti 4.6.

Babišin tapauksesta ja hänen poliittisista eturistiriidoistaan. Andrej Babiš on Slovakiassa syntynyt liikemies, miljardööri ja entinen StB:n (Tšekkoslovakian poliittinen salainen poliisi) agentti. Tällä hetkellä hän on myös Tšekin pääministeri ja ANO-poliittisen liikkeen puheenjohtaja. Kyse on EU:n kehitystuesta.

”Tapaus liittyy EU-tukeen. Babišin epäillään saaneen kahden miljoonan tuen maatilalle ja kokouskeskukselle piilottamalla yrityksen todellisen omistuksen”, ilmoittaa Yle artikkelissaan.

Tapaus on tietenkin herättänyt kiinnostusta ja huolta Tšekin kansalaisten keskuudessa.

”Viime viikolla julki vuosivat Euroopan komis-

sion alustavat selvitykset, joiden mukaan Babišin entinen yritys *Agrofert* ei olisi saanut ottaa vastaan EU:n kehitysrahaa, sillä Babiš hyötyy yrityksestä yhä edunsaajana. *Agrofert* on monialayritys, johon kuuluu yli 200 yhtiötä muun muassa maatalous- ja media-aloilta”, artikkeli jatkuu.

Pääministeri, jota vastaan syytteet on nostettu, omistaa ison osan maan medioista (MAFRA, a. s.). Hänen vallanhimonsa on suuri. Länsimaissa olisi pääministeri todennäköisesti eronnut jo ensimmäisen skandaalin paljastumisen jälkeen. Tai viimeistään silloin, kun osoittautui, että hänen nimittämänsä uusi oikeusministeri **Marie Benešová** ajaakin pääministerin asioita.

”Kymmenettuhannet ihmiset ovat osoittaneet

mieltään Babišia ja hänen uutta oikeusministeriään vastaan huhtikuun lopusta asti. Oikeusministerin pelätään puuttuvan tapaukseen, josta Babiš joutuisi poliisiviranomaisten suosituksen perusteella oikeuteen”, kommentoi Yle.

Tukea Babiš saa myös Tšekin presidentiltä **Miloš Zemanilta**, joka on tunnettu erikoisista sanonnoistaan. Ei ole enää kenellekään tšekille yllättävää, että hän puhuu julkisesti toimittajien tuhoamisesta. Se on todella vaarallista.

Ei ole ihme, että tšekit taistelevat valheita ja demokratian uhkia vastaan, koska Tšekki kansalaisyneen ei kuulu Babišille, eikä hän voi koskaan ostaa kaikkia, vaikka kuinka yrittäisi.

JÄTTIMIELENOSOITUS PRAHASSA

Ehkä suurin mielenosoitus sitten samettivallankumouksen järjestettiin Prahan keskustassa kesäkuun ensimmäisenä tiistaina. Jopa 120.000 kansalaista vaati pääministeri **Andrej Babišin** eroa. Tšekin toiseksi rikkain ihminen, jonka omaisuuden arvoksi talouslehti Bloomberg on arvioinut noin neljä miljardia dollaria, on johtanut maata vuodesta 2017. Ennen pääministeriksi nimittämistään Babiš teki erinäisiä ”omaisuusjärjestelyjä” mm. säätiöimällä omistuksiaan *Agrofert*-monialakonsernissa, jonka hallinnassa on maan kaksi suurinta sanomalehteä julkaiseva kustantamo ja yli 200 yritystä, mm. maatalous-, elintarvike-, kemikaali-, rakennus-, logistiikka-, metsätalous- ym. aloilta.

Babiš on syntyperältään slovakki, joka muutti Tšekkiin samettivallankumouksen ja kommunismin kaatumisen jälkeen vuonna 1990. Tarina on varsin tuttu useista maista: politiikan ulkopuolelta ilmestyy tuore ehdokas, joka lupaa pistää rötösherrat kuriin ja puhdistaa ummehtuneen poliittisen ilmapiirin, mutta melko pian havaitaan, että tulokas onkin jopa korruptoituneempi kuin edeltäjänsä. Babišia syytetään omien ja julkisten varojen sekoittamisesta ja EU-tukien väärinkäyttämisestä. Mikäli hänet todetaan syylliseksi, tullaan varmaankin vaatimaan perusteettomien tukien palauttamista. Babiš ei ainakaan helpolla suostu taipumaan kovankaan painostuksen alla.

MENNEITÄ JA TULEVIA TAPAHTUMIA

KUVA: TOMÁŠ MOUDRÝ

Perjantaina 13.9.2019 Helsingissä Mascot Barissa (Neljäs linja 2) esiintyvät tšekkiläinen The BladderStones, Jari Rättyä & Käärmekeitto sekä Väkipyörä. The BladderStones kuvaillee itseään "Blues crossover power trioksi". Tapahtuma Facebookissa: www.facebook.com/events/361599178042451

Suomi-Tšekki-seuran vuosikokous pidettiin 16.4. ravintola Leijuvassa lahnassa Helsingissä. Sääntömääräisessä vuosikokouksessa valittiin uusi hallitus. Hallituksen kokoonpano on sama kuin viime vuonna lukuun ottamatta Hanne Lempistä, joka jättäytyi pois hallituksesta. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Nina Faconová.

